

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Tavoite, että siirtolaskelmissa pyritään tasapuolisuuteen ja huomioidaan merkittävästi vääristävät tekijät, on aivan oikea tavoite. Ongelmallista kuitenkin on, että asetusluonnoksen mukaan tarkastelussa otetaan huomioon vain osa poikkeavista kustannuseristä, mikä on ristiriidassa kuntien tasapuolisen kohtelun kanssa. Ei myöskään ole hyväksyttävää, että lausunto pitää tehdä ilman asetuksen vaikutusarvioita.

Tärkeää olisi käydä kaikkien kuntien vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätökset lävitse, jotta kuntien tasapuolinen kohtelu toteutuu.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Kuntien sote-menojen vuosien 2021 ja 2022 kasvu on ollut poikkeuksellisen suurta erityisesti koronapandemian vuoksi. Kasvu ei ole aiheutunut pelkästään asetusluonnoksessa esille nostetuista eristä, joten pelkästään niiden vuosien tarkastelu ei anna oikeaa kuvaa kuntien sote-menojen kehityksestä.

Kaikki erät on perusteltua huomioida ja oikaista niin, että vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätösluvut ilmentävät mahdollisimman tarkasti kyseisille vuosille kohdistuvia sote- ja pela-kustannuksia.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Vuodelle 2023 kirjattujen erien osalta kuntien erilaiset periaatteet konsernihallinnon tukipalvelujen kustannusten kohdistamiselle sote- ja pela-palveluluokille vaikuttaa laskelmaeriin. Ilman tarkempaa selvitystä on mahdotonta arvioida summien suuruutta.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnyks mielestänne oikea?

Lähtökohta oikaisulle tulee olla, että laskelmat oikaistaan täysimääräisesti ilman kynnysarvoja ja oikaisu pitää laskea muutosten yhteisvaikutuksesta (ei kynnystä erikseen jokaisen oikaistavan erän kohdalla).

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Menettelyssä tulee pyrkiä mahdollisimman tasapuoliseen kuntien väliseen kohteluun. Se onnistuu vain, jos tarkistus tehdään systemaattisesti, samoilla periaatteilla kaikille kunnille, sairaanhoitopiireille, sote-kuntayhtymille ja pelastuslaitoksille vuosille 2021 ja 2022.

Vaikka menettelyyn menee aikaa, kyseessä on niin merkittävästä kuntien taloutta koskevasta asiasta, joten perinpohjainen selvittäminen on perusteltua.

6. Muita huomioita.

On todella valitettavaa, että asia on jäänyt aiemmin selvittämättä ja nyt erittäin kovalla kiireellä paikataan tapahtunutta huolimattomuutta. Onkin kohtuutonta, että tarkistuslaskelmien mahdollisesti aiheuttama talousvaikutusten tasaaminen on jäämässä pelkästään kuntien kannettavaksi.

Tarkistuslaskelmien vaikutukset kuntiin ovat suuret. Laskelmien teosta tulee päättää selkeästi ja yksiselitteisesti niin, ettei laskelmiin jää tulkinnanvaraa.

Jälkikäteen arvioituna olisi ilmeisesti ollut parempi tehdä siirtyvät kustannukset laskennallisin perustein.

Herrala Leeni
Tampereen kaupunki - Konsernijohtaja Juha Yli-Rajala